

Stev. 27 Leto V. Lastniki in izdajatelji: Okrajni odbori SZDL Črnomelj, Kočevje in Novo mesto. — Izhaja vsak petek. — Urejuje uredniški odbor. — Odgovorni urednik Tone Gošnik. — Uredništvo in uprava: Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 25. — Poštni predal 33. — Telefon uredništva in uprave 127. — Tekoči račun pri Mestni hranilnici v Novem mestu 616-H-T-24. — Letna naročnina 480 din, polletna 240 din, četrtletna 120 din. — Tiska Tiskarna "Slov. poročevalca" v Ljubljani.

Dolenjski list

Tednik okrajev Črnomelj, Kočevje in Novo mesto

OD TEDNA DO TEDNA

Minuli teden ni toliko natančno z vidnejšimi mednarodnimi dogodki, ker se vse bolj približujemo tistemu poletnemu obdobju, ko zamre vsaj po običajnem poteku živahnega političnega aktivnosti. Kronista takega življenja je navadno v tem času delo težje kot sicer, vendar pa ga sedanjí nemirni svet tudi zdaj ne pusti popolnoma na cedilu. Se vedno se prepletata toliko nedokončanih akcij in na obzorju prihajajo novi momenti, da ni nikoli mogoče vreti »spresa v koruzo«.

V tem vzdušju je še vedno čutili posledice dveh pomembnih mednarodnih srečanj, ki smo ju sicer že sadnjej omenili, pa ne bo odveč, če se tudi danes spomnimo nanju. Razgovori v Washingtonu in New Delhiju so v mnogem vplivali na razvoj položaja. Sestanek med Churchillom in Eisenhowerjem med Ču En La-jem in Nehrujem so se nanašali predvsem na Jugovzhodno Azijo, katere razvoj bo v bodočnosti prav gotovo bistveno vplival na pomiritev ali zaostrovanje splošnega položaja.

Po washingtonskih razgovorih imamo na razpolago dve uradni deklaraciji o splošnih ciljih skupne angloameriške politike, ki je posebno pozornost posvetila problemom Jugovzhodne Azije. Med Washingtonom in Londonom že nekaj časa ni bilo pravega soglasja v raznih točkah te problematike. Splošni vtis je bil, da se Ameriki zelo mudi ustvariti tako imenovani pacifiški pakt, ki naj bi pomenil sistem obrambne skupnosti v Aziji. London pa se nikakor ni mogel ogreti za tako rešitev in je na vse mogoče načine hotel zavreči washingtonsko naglico. Na sestanku med Eisenhowerjem in Churchillom so našli nekak kompromis, po katerem naj bi počakali na izid pogajanj v Indokini.

Hkrati sta tem problemom posvetila svoje razgovore tudi državna kletka največjih azijskih držav, Kitajske in Indije. Dotaknila sta se jih na drugačen način, ker sta tudi v drugačnem odnosu do njih. Zato pa sta se zavzela, da bosta njuni državi prispevali čim več za mirno ureditev spora v Indokini.

In kako v resnici kaže okrog Indokine? Po nenadnem umiku francoskih čet z južnega področja ustja Rdeče reke so nekateri videli v tem večje možnosti za sklenitev premirja, ta poteza pa nikakor ni šla v račun ameriški uradni politiki, ki v tem umiku že vidi prviločev v razdelitve Indokine. Novi francoski ministri predsednik Mendès-France je napovedal do 20. julija ureditev indokitskega problema in po tem sodijo, da sodi umik pri Rdeči reki v ta njegov načrt. Hkrati se tudi precej ugodno razvijajo pogajanja v Zenevi in v Vietnamu, kjer so se zbrali vojaški strokovnjaki obeh nasprotnih strank, da bi izgladili pot za nadaljevanje političnega dela ženevske konference. Če bi ugodno spravili z dnevnega reda to vprašanje, potem bi odpadla marsikatera skrb v Aziji in bi to področje postalo manj nevarno vojno žarišče. Toda ob sedanjih ameriških ugovorih si še ne moremo ustvariti sode, ali bo vse res tako gladko izpadlo in ali ne bo washingtonska politika začela spet s pretirano akcijo odstranjevanja »komunistične nevarnosti«.

Francija pa je še tudi po drugi strani v središču pozornosti. Gre za obrambo zahodne Evrope, kateri so se v Washingtonu tudi zelo resno posvetili. Uradni komunikacije je precej ostri obliki zahteval hitro ureditev evropske vojske in vključitve Nemčije v to obrambno skupnost. Pri tem pa so se spet zaostriili nemško-francoski odnosi, ki so glavna ovira takega razvoja, kot si ga žele zahodne veselite. Kot posledica sklepa razgovorov Eisenhower-Churchill v Londonu je zaseda posebna britansko-ameriška skupina, ki proučuje vprašanje nemške suverenosti, s tem pa ustanovitve nemške vojske. Zato je pričakovati, da bodo v zahodnih prestolnicah v bližini prihodnosti napeli vse sile in skušali doseči ratifikacijo pogodbe o evropski obrambni skupnosti še v tistih dveh državah, ki tega doslej nista storili: v Franciji in Italiji. Iz Rima so že prišle vesti, da se bo skupščina lotila tega zapletenega vprašanja šele jeseni. Tudi vlada Mendès-France se otepa EOS. Tako pa je mogoče pričakovati, da bodo v Londonu in Washingtonu poiskali drugačno rešitev.

PRED DNEVOM VSTAJE Bela krajina nas pričakuje

Zadnje tedne je v Beli krajini živahno. Najbolj seveda v Črnomlju, kjer srečuješ na vsakem koraku na stene hiš prislone leste; iz dneva v dan je več prebeljenih stavb, novih zlebov, urejenih vrtilicov in gredic, pa pospravljenih dvorišč in podobno. Bela krajina hiti, da bo vsepripravljeno za velike dneve — še nekaj dni, pa bosta 21. in 22. julij že tu. In z njima na tisoče dragih znancev, starih prijateljev, borcev in bork, aktivistov iz vseh krajev Slovenije in sosednje Hrvaške, ki je s svojimi brigadami delila hudo in dobro z belokranjskim ljudstvom v letih borb. In vse te tisoče in tisoče ljudi bodo Belokranjci sprejeli spet tako gostoljubno, kakor pred dobrimi desetimi leti.

Novinarska radovednost Brez nas tokrat menda sploh ne bi šlo. Brez novinarjev, mislim, in brez časnikov. Kar 8 nas je bilo oni dan v Črnomlju — iz roke v roko si podajamo kljube pri predsedniku okrajnega tovarišu Zuniču, pa pri sekretarju Martinu Zuglju, podpredsedniku Niku Belopavliču, predsedniku pripravljalnega odbora Francu Koširju in drugih tovariših, ki imajo te dni prepolno glavo skrbi in dela za deset rok. Ta bi rad vedel kaj o prvih ljudskih odborih, oni spet o vdomih v Belo krajino itd. Z Dobljčke gore so se pravkar pripeljali tovariši; ogledali so si zidnico, kjer je med vojno delal Centralni komite. Ploščo bodo odkrili tudi na tem splotju. Z njimi je tovariš Ivan Novak — Očka, medvojni sekretar okrajnega komiteja Partije. Sploh ima Bela krajina v teh tednih obiske iz vseh strani. Prihajajo predstavniki med vojno v Beli krajini ustanovljenih odsekov SNOS in njegovih ustanov, zdravniki, funkcionarji odborov organizacij, novinarji in drugi. Cel kup prireditev bo. Stevilne ustanove bodo na raznih krajih odkrile spominske plošče, da ne bo nikoli zbledel spomin na tista slavna leta, ko se je na tleh svobodne Bele krajine porodila in razvila naša ljudska oblast.

Za mizo v restavraciji se je razvil izven načrta intervju z okrajnimi predstavniki. Poročevalca, Dnevnik, pa Dolenjski list in »TT« — slednji bo lahko pisal o »letečih brigadah« okupatorjev iz let NOB in še kaj zanimivega —, vsak bi rad povedal kaj novega o tej naši lepi deželici med Gorjanci in Kolpo. Tovariši nam svetujejo: »V Dragomlju vas bi zavili, pa na Radovico do stare Bare in sosedov! V Bojanji vasi je vse elektrificirano — vprašajte, kako je z obljubami iz partizanskih let. Pred vojno smo imeli v okraju elektriko v Metliki, Črnomlju in v treh vaseh — danes je elektrificiranih nad 90% vseh, vasi.«

Pred nami na mizi ležita dva aluminijasta pečatnika — »tovarna mila« VII. Korpusa je z njima zaznamovala v partizanih pripravljeno milo. Dobili so ju mimogrede v zidnici na Dobljčki gori — takega gradiva pa se po Beli krajini na raznih krajih nahaja še precej. Belokranjski muzej v Metliki bo svoje zbirke lahko izpopolnil.

Nasveti kar dežujejo, kam naj zavijemo, kje bomo izvedeli to in ono. »Ko bo imel vsaj 50 ur...« Najbolj stiska čas gradbenice. Radi bi naredili čim več, pa jih vsak dan naloge prehituje. Trg pred okrajnim ljudskim odborom dobiva novo lice — do 21. julija pa mora biti gotova tudi ograja nad Dobljčanko. Bo? Mora biti! pravijo v Črnomlju.

Na stadionu onkraj novega mostu se potijo brigadirji — študenti. Dela bo še veliko. Na Griču klešejo kamnarji podstavke za velik spomenik, ki bo odkrit prihodnje leto. Lepo S Krasinca je prišel k predsedniku okraja možak s prošnjo, da »ga ne bi kaznovali, če ne bo ometel hiše, ker nima denarja...« Nekdo mu je rekel, da se mora tudi Krasince

Božidar Jakac: NA STRAŽI

pot na Grič ureja brigada. Na stavbi novega internata v Črnomlju hitijo »Pionirjevci«. V Zlebu, v gozdu blizu Črnomlja, kjer bo glavna proslava, je sredi visokih »mrek pravtako okrajno, povsod se pripravljajo.

dostojno pripraviti na Dan vstaje — pa ga je kmet razumel, da mora tudi še nedokrajnjeno hišo ometati. O Belokranjci! Tako hudo seveda ni — vemo pa, da se bo tudi Krasince postavil — čeprav z še neometanimi hišami.

Zivahna delavnost vsepovsod V Gradacu adaptirajo grad za namestitve kmetijske šole. V Metliki urejajo učilno razstavljanje. Konec junija so zaključili modernizo vinske kleti. Pod Gorjanci lepo napredujejo dela na zajetju izvirov: Beli potok, Cvetkovič, Vodnjak in Podvodnjak bodo dajali poleg Jamniških izvirov vodo severnemu delu Bele krajine. Prve cevi za novi belokranjski vodovod so že prišle iz tovarne.

Na Vinici hitijo z novo šolo — v lepih paviljonih bo vinskih mladež vesela, saj bo imela najlepšo šolsko stavbo v okraju. V Gradacu odkrivajo čedalje lepše plasti prvovrstnega marmorja. »Belsade hiti z izdelovanjem načrtov za modernizacijo destilarne; kemični laboratorij bo gotov do 22. julija. Vrsto novih izdelkov bo poslal na domači in tuji trg še to jesen. Načrti za povečano železovlvaro so pravtako gotovi.

Z deli hitijo tudi v vseh ostalih okrajih. Letos je bilo izdanih 54 gradbenih dovoljenj, lani pa 156. Čedalje več novih streh je po vaseh. Za mivejši trenutek je bil, ko je ravnatelj gimnazije govoril o doseženih uspehih, podaril najboljšim knjižne nagrade in pohvale, potem pa so razredniki razdelili spritevala. Najboljše uspehe je dosegel prvi razred, v katerem so vsi 100% izdelali. Razred so izdelali tudi v tretjem letniku, toda 5 jih ima popravni izpit. Slabša sta 1b in drugi razred. Pohvaljenih je bilo tudi nekaj zelo prizadevnih mladincev, partizanskih sirot, ki so kljub nizki šolski izobrazbi z veliko prizadevnostjo in trdnjo voljo dosegli lepe uspehe. Nato je bilo še več drugih športnih in zabavnih prireditev.

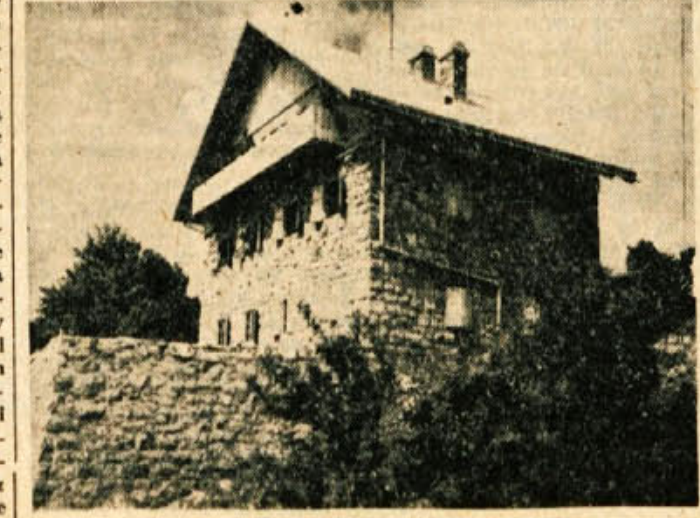
Vajenski dan je za kočevsko mladino velik tradicionalni praznik in velik pregled doseženih uspehov tako v teoretičnem, kakor v praktičnem pogledu. Ta dan vsak vajenec prinese pred komisijo izdelek, ki je sad njegovih uspehov v delavnici in obenem sestavni del letne ocene. D. B.

Dan učencev v Kočevju

V soboto, 26. junija, je kočevska vajenska mladina svečano proslavila svoj tradicionalni praznik »Dan učencev v gospodarstvu«. Kakor vsako leto, tako se je tudi letos vajenska mladina marljivo pripravljala za svoj dan. Posebno so bile živahne priprave za vajensko razstavo, ki je bila odprta 25. junija zvečer. V lepo okrašenih prostorih gimnazije je načelnik oddelka za prosveto in kulturo, Merčun v kratkem nagovoru prisotnim vajencem, mo-

V nedeljo bodo odpri Planinski dom na Mirni gori

Začetek proslav Dneva vstaje 22. julija in 10. obletnice zasedanja SNOS bo v Beli krajini s slavnostno otvoritvijo Planinskega doma na Mirni gori, ki bo najpomembnejša turistična postojanka v Beli krajini. Dom so zgradili črnomljski planinci, seveda s pomočjo nekaterih organizacij, zlasti Turistične zveze Slovenije. Najzidatneje je gradnjo podprl OLO Črnomelj, pa tudi Gostinska zbornica je prispevala lep znesek. Gradbena de-

la je dobro opravilo Okrajno gradbeno podjetje Črnomelj. Dom je Beli krajini res lahko v ponos. Stoji na 1048 m visoki Mirni gori, odkoder je krasen razgled po vsej Beli krajini, in nekdanji borec, prihitel 11. julija na Mirno goro, da bomo slovesno odpri novi planinski dom in začeli s proslavami za veliki praznik Bele krajine, V. J.

Idobren je 75 % popust za vožnjo po železnici

Republiški pripravljalni odbor za proslavo Dneva vstaje in desete obletnice I. zasedanja SNOS sporoča, da je za udeležence proslave odobren 75% popust za vožnjo po železnici. Popust velja za posebne vlake in posebne vagonce, ki jih bo organiziral Pripravljalni odbor. Vsi odbori SZDL in ostale organizacije naj zato takoj javijo število udeležencev proslave na Glavni odbor SZDL Slovenije, Ljubljana, Tomšičeva 9 — najkasneje pa do 15. julija 1954. Skupine, ki žele prisostvovati raznim prireditvam v Beli krajini že 21. julija, morajo to v prijavih še posebej navesti.

V nedeljo bodo na Planini odkrili prvo spominsko ploščo

Prva izmed spominskih plošč bo pred 22. julijem odkrita v nedeljo plošča na Planini — ob 10. uri dopoldne jo bo odkril republiški Svet za socialno politiko in ljudsko zdravje. Ob enajstih pa bo odprt nov planinski dom na Mirni gori nad Planino. Na obeh prireditvah bo poseben kulturni spored, na Mirni gori pa nato ves dan planinsko rajanje. Prijatelji Bele krajine, dolenjski in ostali planinci — vabljeni!

Tri pomembne vajenske razstave v novemškem okraju

Zaključek šolskega leta na obeh vajenskih šolah v novemškem okraju je bil letos za mojstre, razstave in celotno obrtništvo precej pomembnejši kot prejšnja leta. Na podlagi novih predpisov o vsakotnih vajenskih izpitih je novomeška obrtna zbornica kot ena prvih organizirala izpite vajencev vseh treh letnikov. To je bila tovrstna razstava prvič. Res je bila prirejena s skromnimi sredstvi, pa s toliko večjo vpeno in ljubozno. Tu je k razstavi veliko pripomogel upravitelj osn. šole Adolf Grum, ki je vso organizacijo takorekno vodil. Seveda tudi celotni pripravljalni odbor s tov. Gasperličem na delu ni držal križem rok, za kar jim s tega mesta najlepša zahvala. Pri vseh treh otvoritvah so bili poleg vajencev, mojstrov in drugih ljudi navzoči tudi zastopniki novomeške okrajne obrtne zbornice, ki je tudi s finančne strani krepko podprla prireditelje razstav. Vse tri razstave so za vajece, kakor tudi za mojstre in za kraje same zelo pomembne in bodo vodilo za bodoče učenje vajencev, pa tudi vodilo mojstrom pri učnih metodah. Obeta pa se še četrta tovrstna razstava v Zuzemberku, ki jo menda odprta na tamojšni občinski praznik, 10. in 11. julija t. l.

Na dan vstaje to v Črnomlju slavnostna seja Ljudske skupščine LRS

Dne 21. in 22. julija bo v Črnomlju množična proslava 10. obletnice I. zasedanja Slovenskega narodnoosvobodilnega sveta. Glavna proslava bo 22. julija, ko bo slavnostno zasedanje Ljudske skupščine LRS ob udeležbi preživelih udeležencev I. zasedanja SNOS. Po končanem slavnostnem zasedanju bo veliko politično zborovanje. Na predvečer glavne proslave, to je 21. julija, bodo na raznih krajih Bele krajine odkrili spominske plošče zastopniki ustanov, ki so bile pred desetimi leti osnovane pri SNOS, kot njegov aparat. Podrobnejši program in obvestila o sami proslavi bodo še objavljena. Okrajni odbori SZDL in druge organizacije pa naj takoj javijo število udeležencev za glavno proslavo 22. julija na Okrajni odbor SZDL v Črnomlju. Pridite — partizanska Bela krajina vabi!

Občinski ljudski odbori več skrbi za podjetja in obrtne delavnice!

Okrajni zavod za Socialno zavarovanje v Novem mestu se je začel resno ukvarjati s perečim vprašanjem občinskih obrtnih in remontnih podjetij. Ob finančni reviziji, ki jo naš zavod opravlja glede plačevanja prispevkov za socialno zavarovanje, ob analizi fondov plač, oziroma izplačanih zneskov delavcem in uslužbencem (kar je osnova za vplačevanje prispevkov socialnega zavarovanja), ugotovljamo velike napake in pomanjkljivosti.

Cevlarsko podjetje v Skočjanu je lani zaposlovalo vse leto povprečno sedem delavcev, z učenci, povprečni znesek plač je bil 14.785 dinarjev mesečno. Če odštetejemo tri vajence, s povprečno plačo 1500 din na mesec, kar znese 4500 din, ostane za tri pomočnike in mojstra, ki je hkrati upravitelj podjetja, samo 10.285 din na mesec. En pomočnik, oziroma mojster je torej prejemal na mesec le 2571 din

Nočem razpravljati, koliko je ta ali oni pomočnik delal v delavnici in koliko doma, kdaj je popravil ali naredil čevlje za račun podjetja, kdaj za svoj, to naj ugotovi občinski LO Skočjan. Poudariti pa hočem, da tak upravitelj in uslužbenec diskreditirajo državno obrtno delavnico, od skupnosti pa prejemajo velikanske zneske, ki jih naša socialistična družba daje kot pomoč družinam, ki imajo majhno premoženje ali pa sploh nič.

Na isti način je podjetje poslovalo letos. Janez Obrč je meseca februarja prejel 2111 din plače in 11.000 otroškega dodatka. Ali je občinski ljudski odbor v Skočjanu ustanovil podjetje zato, da se notri skrivajo šumariji vseh vrst in izkoriščajo skupnost, ali zaradi koristi in potreb prebivalcev in skupnosti? Kaj pravijo k temu volivci skočjanske občine? Tudi pri tamošnjem Remontu ni nič bolje. Ali občinski ljudski odbor verjame vodstvu tega podjetja, da je 17 delavcev lani, junija, v polni gradbeni sezoni, prejelo 40.779 din plače, julija pa 15 delavcev 36.970 din? Tudi v Remontu se skrivajo razni ilegalni obrtniki, ki jim je edini cilj izkoristiti pravice socialnega zavarovanja in ostale pravice, katere daje skupnost v socialne namene. (Nadaljevanje na 2. strani)

za čas od 10. — 18. julija. Konec tega tedna in v začetku prihodnjega tedna večjoma jasno. Ostale dni pogoste krajevne nevihte. V splošnem bo lepo, deloma sončno vreme.

VREME
za čas od 10. — 18. julija. Konec tega tedna in v začetku prihodnjega tedna večjoma jasno. Ostale dni pogoste krajevne nevihte. V splošnem bo lepo, deloma sončno vreme. Uredništvo

Pred gradnjo moderne vinske kleti pod Trško goro

Vinogradništvo ne temelji v okviru našega kmetijstva samo na vrednosti vsakoletne proizvodnje temveč omogoča izkoriščanje takih zemljišč, na katerih ne bi mogli gojiti z večjo rentabilnostjo nobene druge kulture. Zato predstavlja vinska trta za marsikateri pred Slovence socialno kulturo, saj nudi prebivalstvu Slov. goric, Haloz, potem na Bizeljskem, Dolenjskem, v Beli krajini, na Primorskem itd. glavni dohodek. Obnova vinogradov bo pa bistveno spremenila obdelovalne gospodarske metode, kakor tudi samo predelavo grozdja, ki je na splošno zelo primitivna.

Eden prvih vzporednih ukrepov z obnovo vinogradov je izgradnja ustreznih vinskih klet in vinorodnih okoliš. Posebno pereč problem predstavlja v tem oziru Dolenjska, konkretno novomeški okraj, ki pri 2693 ha vinogradniških površin nima ni ene primerne večje vinske kleti. Nižje je v sosednjem črnomalskem kraju. Desetletni program razvoja in dviga našega kmetijstva predvideva poleg mnogih drugih ukrepov tudi gradnjo večjih proizvodnih klet in pr. v Brdih na Primorskem, v Metliki in pod Trško goro.

Ogledno si na kratko, kakšen pomen ima predvidena vinska klet pod Trško goro za dvig našega dolenskega vinogradništva in gospodarstva sploh.

Za katero danes nima pogojev, gospodarsko dvigniti in tako lažje prispeval svoj delež skupnosti, ker bo z manjšimi stroški dosegel boljše uspehe.

Cvček bo postal zdrava pljuča za našega delovnega človeka, ki ga bo odvrnil od zastrupljanja s šmarnico, na drugi strani pa tudi močno orože proti alkoholizmu, saj ga mnogi smatrajo kot zdravilno pijačo, ki ima tudi ustrežno ceno.

Nova klet bo v polni meri prispevala tudi življenjski ravni, ker bo pocenila stroške proizvodnje ter vplivala na dvig vinogradniških hektarskih pridelkov. Naš dolenski vinogradnik bo z večjim finančnim učinkom,

ki ga bo dosegel, svoje vinograde tudi boljše oskrboval.

Klet bo kot smo že rekli, sodobna ter bo služila za vzor ostalim kletarskim obratom, ki jih bomo gradili v bodočnosti. S tem, da bo predvidena vinska klet v rokah vinogradnikov — proizvajalcev — in pod strokovnim vodstvom, bo dano tudi poročilo, da se bodo pri nas problemi vinarstva pravilno reševali, ne pa da jih rešuje vinska trgovina. Ta naj sprejema končne produkte, ko so sposobni za potrošnjo. V interesu obstoja našega vinograda je, da pride njegov z njem pridelani proizvod v roke potrošnika v pristni obliki, brez različnih vmes-

nih mahinacij in špekulacij. Nova vinska klet pod Trško goro, na mestu bivšega gradu Bajnovec, ki je že porušen, bo v središču vinogradniškega področja novomeškega okraja in bo proizvodna značaja — obsegala bo mehanizirano predelavo grozdja, šolanje in dozorevanje grozdja ter racionalno izkoriščanje stranskih proizvodov. Začetna kapaciteta kleti bo 50 vagonov.

Na koncu naj poudarim še tole: o važnosti in potrebi nove vinske kleti ni nobenega dvoma, naša naloga pa je, da se čimprej lotimo obnove naših vinogradov in jo uspešno opravimo!
 Ing. Lojze Hrček

Bogat kulturni spored na občinskem prazniku v Gotni vasi

Drugič so občani občine Gotna vas praznovali 29. junija svoj praznik, obletnico, ko so na ta dan leta 1942 partizani uničili fašistično postojanko pri Zajcu pod Gorjanci. Letos so praznovali občinski praznik v Smolenji vasi. Tam v bližini, v vasi Krka, so partizani avgusta 1942 napadli in dokončno razkrinkali zloglasni »Stajerski bataljoni«.

Letošnja proslava se je pričela pred spomenikom padlih borcev ob cesti pred šolo na Malem Slatniku, kjer so se prežveli partizani in borci skupaj s svojimi padli in ostalimi udeleženci poklonili spomenu padlih v NOB. Od spomenika se je razvila povorka, z godbo iz Novega mesta, v Smolenjo vas na

prilreditveni prostor. Tu so govorili o pomenu praznika in posameznih dogodkov med NOB ter povojni graditvi ljudski povorilne in predsednik občine Lojze Muren, bivši politični ko-

Posebno učinkovit je bil nastop pionirjev z Malega Slatnika

Mokronog je prvič praznoval občinski praznik

Da so tradicije narodnoosvobodilne obrebe med občani mokronoške občine žive, je izpričala prva proslava njihovega občinskega praznika — 1. julija.

Dober mesec so se občani pripravljali na svoj praznik in prigrave so zajele slaherno vas. Kdor je stopil na območje njihove občine 30. junija popoldne ali na sam praznik 1. julija, je takoj spoznal, da je to v resnici vse-ljudski praznik. V vsaki vasi so postavili mlaj in slavoloke, v nekaterih pa celo po več mlajev, ki so z vihrajočimi zastavami že oddalec pozdravljali goste. Sam

reditvi. Obširen in dobro izvajen spored je vse udeležence navdušil, da se kar niso hoteli raziti. Sedaj, ko imajo lepo dvorano s še lepšim odrom, bodo take kulturne prireditve lahko večkrat.

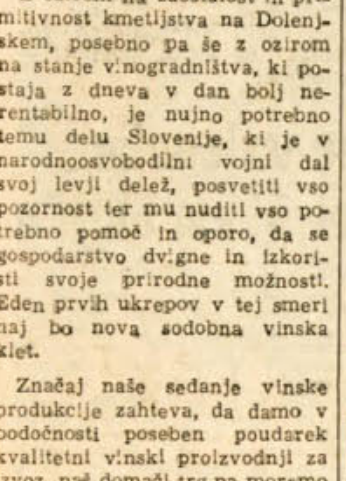
Pravo praznično razpoloženje se je pričelo 1. julija zjutraj po vsej občini. Ob osmi uri so gasilci pokazali svoje spretnosti, potem pa so se začeli zbirati ljudje za povorko in slavnostno zborovanje. Ob desetih se je razvila skozi trg dolga povorka, v kateri so bili člani obč. odbora ZB, občinskega ljudskega odbora, predstavnik OLO, okrajnega komi-

jeno svobodo. Moški pevski zbor je zapel žalostinko, potem pa se je povorka usmerila nazaj v trg pred zadržni dom, kjer je sledilo veliko zborovanje. Predsednik obč. ljudskega odbora tovariš Jerič je toplo pozdravil vse udeležence, zlasti stare borce in aktiviste, narodnega heroja Dakija, Zana Moreta, Naceta Majcna, ljudska poslanca Franca Kreseta-Cobana in Franca Pirkoviča, člana CK ZKS Franca Cernetac-Klemena, zastopnike sosednih obč. druge goste ter ostale udeležence. Za njim je čestital v imenu OLO in okrajnega komiteja vsem občanom k prazniku Franc Pirkoviča, ki je še posebej pouda-

ril, da je mokronoška občina vsa leta po vojni ob vsaki priložnosti pokazala veliko politično enotnost, da pa je taka enotnost prav tako potrebna tudi v gospodarskem pogledu.

Po zborovanju je skupina v narodnih nošah izvajala lep spored narodnih iger in plesov in je bila deležna priznanja vseh prisotnih. Popoldne so se telovadne in športne skupine iz raznih krajev pomerile v nekaterih športnih disciplinah. Lepo polотно vreme je pripomoglo, da so mokronošani skupno s številnimi gosti praznovali svoj prvi občinski praznik v najboljšem razpoloženju. (r)

Mokronog je prvič praznoval občinski praznik

Z ozirom na zaostalost in primitivnost kmetijstva na Dolenjskem, posebno pa še z ozirom na stanje vinogradništva, ki postaja z dneva v dan bolj nerentabilno, je nujno potrebno temu delu Slovenije, ki je v narodnoosvobodilni vojni dal svoj levji delež, posvetiti vso pozornost ter mu nuditi vso potrebno pomoč in oporo, da se gospodarstvo dvigne in izkoristi svoje prirodne možnosti. Eden prvih ukrepov v tej smeri naj bo nova sodobna vinska klet.

Značaj naše sedanje vinske produkcije zahteva, da damo v bodočnosti poseben poudarek kvalitetni vinski proizvodnji za izvoz, naš domači trg pa moramo oskrbeti z zdravo pijačo, kot je n. pr. cvček, ki si ga naš potrošnik, naš delovni človek želi. Nova vinska klet nam bo v tem oziru jamstvo za proizvodnjo pravega dolenskega cvčka, kot vinskega tipa, za kar so dali v surovinski bazi vsi potrebni pogoji.

Naš vinogradnik se bo s pravilno usmerjeno in racionalno proizvodnjo grozdja za predelavo v kvalitetno vinsko kapljivo,

Skupina narodnih noš na občinskem prazniku

trg Mokronog je za praznik spremenil lice in svečano okrašen, v cvetju, zelenju, s številnimi mlaji in zastavami pričakal svoj prvi praznik.

Od kod so prišli in le kam so se zgneli številni udeleženci na svečani akademiji v novo urejeni dvorani zadržnega doma v sredo 30. junija zvečer — se je vsakdo upraveval. Toliko ljudi v Mokronogu še ni bilo na nobeni pri-

teja in drugih organizacij, svoji padli borci, številni borci, ki so se borili na območju Mokronoga, gasilci, pionirji, konjeniki, narodne nose in drugi, skupno nad 800 ljudi. S številnimi veneci in cvetjem so ljudje zavili na pokopališče, da se in skupnem grobu najprej poklonijo spominu tistih, ki so največ žrtvovali za našo svobodo. V izbranih besedah se je pokojnih spomnil v imenu vseh prisotnih ravnatelj nižje gimnazije Vilko Videčnik, nakar so pionirke s lopki rdečih nageljnov v rokah deklarirale v počastitev padlih borcev prisrčno zahvalo mlademu rodu za pribor-

Oče in sin obsojena zaradi gospodarskega kriminala

Da v poslovalnici Odpad v Nove mesto ni vse v redu, so ljudje že dolgo sumili. Poslovodja Alojz Avbar ml. si je gradil novo hišo, videli pa so ga tudi, da je šel na obisk in dopust k »poslovnim prijateljem«, s katerimi sicer nima nobenih sorodstvenih vezi. Organi trgovinske inspekcije OLO Novo mesto so pregledali poslovanje in ugotovili nekaj primerov hudega gospodarskega kriminala, zaradi česar sta se krivca zagovarjala pred okrožnim sodiščem v Nove mesto letos 18. junija.

Obtožnica javnega tožilstva je Alojziju Avbarju mlajšemu očitala, da je kot uradna oseba uporabil stampiljko podjetja pri izstavitvi računa elektrifikacijskemu odboru Birčna vas za 27 kosov strešnih stolov, katere je prodal v svojem imenu za 75.600 dinarjev.

Kot odgovorna oseba podjetja je 22. IX. 1953 prodal Alojzu Kralju 620 kg traverz in 107 kg jeklenih vrvi, Janezu Švalu dve železniški traverzi in Francu Kremescu deset kg podkev, vse last podjetja Odpad. Za prodane stvari je prejel od Kralja 23.050 dinarjev, od Švala 12.000 din in od Kremesca okrog 40 litrov vina. Vse to je obdržal za sebe, v knjigovodstvu pa se je dal obremeniti samo za material.

Tretja težka obtožnica mu je očitala, da se je pečal s trgovino kot poklicem s tem, da je v letu 1953 kupil pri podjetju Odpad 276 kg železnih cevi za 8280 dinarjev, nato pa iz tega ter ostalega materiala, ki sta mu ga dobavila Jože Istenič in Jože Avbar, izdeloval s pomočjo Isteniča strešna stojala, od katerih jih je prodal elektrifikacijskemu odboru Birčna vas za 27 kosov za 75.600 din, 36 kosov pa elektrifikacijskemu odboru Ban-Javorovca za 100.800 din.

Oče obtoženega, Alojz Avbar starejši, je zagrešil kaznivo dejanje s tem, da se je neupravičeno pečal s trgovino kot poklicem. Ne da bi bil uslužbenec podjetja Odpad, je na območju okraja Novo mesto nakupoval storo železo in ga z dobičkom

preprodal Odpadu. Skupno je v času od aprila 1953 do marca 1954 prodal podjetju okrog 60 ton kovin za skupno vsoto 469.646 dni. Te posle je opravil tako, da je na terenu od raznih oseb kupoval kovine. Da bi izgledalo, kot da so železo prodale razne osebe, je izstavljal račune na razne izmišljene osebe ter jih tudi podpisal, račune pa predložil v izplačilo podjetju. Skupno je v navedenem času izstavljal 54 takih računov. Takoga nezakonitoga prekupevanja ni mogel Avbar z ničemer

opravičiti, saj je lastnik hiše in ima primerno pokojnino kot upokojeni železniški strojevodja.

Za navedena kazniva dejanja je okrožno sodišče obsodilo Alojzija Avbarja mlajšega na 6 mesecev zapor, Alojzija Avbarja star. pa na 5 mesecev zapor. Oba morata skupno plačati stroške postopka in vsak 1000 din povprečnine. Kako je s povračilom povzročene škode, v razsodbi okrožnega sodišča ni navedeno, verjetno pa bo podjetje Odpad vztrajalo na poravnavi celotne škode.

Več skrbi za občinska podjetja

(Nadaljevanje s 1. strani)

Naš zavod za socialno zavarovanje bo z vsjo dosegljivostjo zahteval, da bodo odvedeni 45% prispevki za socialno zavarovanje, določeni v veljavni predpisih, po katerih znašajo minimalne plače:

- 1. za visoko kvalificirane delavce in nameščence 12.000 din na mesec ali 58 din na uro;
- 2. za kvalificirane delavce 8.800 din na mesec ali 43 din na uro;
- 3. za polkvalificirane delavce 7000 din na mesec ali 34 din na uro;
- 4. za nekvalificirane delavce 6000 din na mesec ali 29 din na uro

Ne glede, kakšne zneske izkazujejo ali bodo izkazyvale plačilne liste, če bodo zaposleni ves delovni čas.

Ta primer kaže, kako malo pozornosti in skrbi posvečajo občinski ljudski odbori podjetjem in delavcem na svojem področju. Pa tudi sindikalne

organizacije po občinah se bodo morale bolj resno zavzeti za to stvar.

Skočjanski primer zasluži vso kritiko javnosti, obenem pa opozarja občinske ljudske odbore, da je tako poimovanje skupnosti doela zgrešeno. Dolžnost je, da takemu poslovanju nadredno konec in da utrdijo obstoj podjetja po socialističnem načelu: »Več boš skupnosti dal, več lahko zahtevaš od nje; če pa skupnosti ničesar ne daš (če bi lahko), tudi nimajš pravice od nje ničesar zahtevati.«

Kot v Skočjani je še v nekaterih drugih občinah našega okraja, ki prav tako pustijo, da se v raznih »Remontah in obrtnih delavnicah goji šumarnost, namesto da bi utrjevali socialistične odnose ter gospodarsko krepili obstoječa podjetja in ustanovljali nova, saj je še vse polno potreb za nekatera gospodarska dejavnosti.

Miha Počrvina, direktor ZSZ Novo mesto

Priznanje poštvovalnim prosvetnim delavcem

Okrajni odbor Novo mesto je sklenil, da za priznanje najbolj poštvovalnim prosvetnim delavcem v okraju, zlasti takim, ki se udeležujejo tudi izven šole in so pravi ljudski vzgojitelji. 1. julija letos je bilo povabljenih v Novo mesto 95 prosvetnih delavcev iz celega okraja. Predsednik OLO Viktor Zupančič se je vsem zahvalil za uspešno delo v šoli in poštvovalni dejavnosti in jim podelil priznanje. V imenu nagradjenih se je predsednik okrajnega ljudskega odbora zahvalil profesor Viktor Fabjan in obljubil, da bo nagradjenem priznanje samo vzpodbuda za še aktivnejše delo pri prosvetljanju

Ščitimo poljske jerebice in fazane!

Ze pred leti so naše lovske družine uvozile, večinoma na lastne stroške, poljske jerebice in fazane za naša lovišča. Med vojni in po vojni je bila ta vrsta perjadi popolnoma izginila z naših polj, verjetno zaradi kurje kuge. Sedaj pa se jerebice in fazani kar zadovoljivo množijo. Poudariti moram, da je ta perjad izredno koristna za poljedelstvo, saj uničuje ves mrčes brez izjeme, torej tudi koleradskega hrošta, hkrati pa se hranj še s smetom pelevca.

Kmetijske zadruge se na splošno dobro zavedajo koristi poljskih jerebic in fazanov; marsikje so delno, ponekod pa tudi v celoti prispevale denar lovskim družinam za nabavo.

Lovske družine opazujejo gibanje in gnezdišča te perjadi ter uničujejo njih pernatost in diakaste roparice, kar po-

meni, da posredno skrbijo tudi za kmete in poljedelstvo. Seleta takrat, ko bodo jerebice in fazani dovolj razširjeni, bodo dovoljni odstreliti.

Zaradi velike koristi, ki jo imamo od jih ptic, je naša dolžnost, da jih vestransko ščitimo. Poučiti moramo mladino in odrasle, da ne uničujejo gnezd, da jih ne preganjajo; zlasti pa moramo biti previdni ob košniji in žetvi. Prostor, kjer najdemo gnezdo, naj se obkosi ali obžanje tako da ima valčva kokoška še dovolj zaščite. Tudi lovca obvestimo o gnezdu. Na noben način pa ne smemo pobrati jajc in mladičev ali jih celo uničiti. Prisvajanje ali uničevanje zaščitene divjadi je kaznivo.

Naj se nikjer in nikoli več ne ponovi primer iz Velike Lake, ko je neki surovec pobral jajca, v katerih so bili že godni mladiči in jih v dokaz svojega barbarskega značaja razbil na cesti, češ da bo vsak videl, kako sem korajžen.

Zavedajmo se, da je koristna divjad splošna ljudska imovina, ki smo jo dolžni ščititi v korist skupnosti — v tem primeru poljedelstva. Bodimo srčno kulturni, kar je odlika posemeznika in naroda v celoti.

—et

Kajetan Hrošč:

Tobak, tihotapci in financarji

Vsak človek ima želje, nekdo več, drugi manj. Nekateri je laže zadovoljiti, druge spet teže, ker si v domišljiji zasnujejo nemogoče želje. Seveda so tudi časi, v katerih živimo, odločeni za rojstvo nobih želja. Gotovo se bo še marsikdo spomnil pomankanja med zadnjo vojno in kaj si je tedaj požel. Jaz na primer sem si poleg maršičesa, kar danes ni več nedosegljivo, zaželel vsaj toliko cigarete, da ne bi bilo treba paziti in hraniti vsak »čika«. Skoro zavriskal sem, ko sem si po dolgih letih lahko kupil cigareto po volji. Prvič, ko sem jih po dolgem času imel spet poln žep, sem s pravo naslado prvo cigareto samo prižgal, potegnil nekaj dimov ter jo potem v širokem loku prešerno odvrlel, češ, zdaj smo spet na konju, saj imamo že cigarete. Tako in podobno se je najbrž godilo tudi vsem kadilcem, ki so dolga leta pogrešali »božjo travico«. Nekdo jo je

imenoval tudi »vitamin duše«. In prav je imel! Prileže se ti ob vsaki priložnosti, če si lačen ali sit, žalosten ali vesel, razburjen ali pa tudi popolnoma ravnodušen. Čeprav ima toliko dobrih lastnosti, ima kljub temu tudi dosti sovražnikov. Toda prijatelji so ostali v večini, kar lahko potrjuje naša tobačna uprava in trafikanti. Kdor je začel uživati tobak po pameti, mu je postal nasladilo, brez katerega si ne more več misliti zložnega življenja. Bili so pa časi, ko se niso poznali tega užitek. Ljudje so zdržali brez tobaka in so kljub temu v redu opravljali svoje vsakodnevo delo.

Tobak je doma iz severnoameriške države Virginije iz kraja Tabago. Najprej so ga poznali na Portugalskem, kamor so ga prinesli »Don Kihoti morije« — Kristof Kolumb in njegovi tovariši. Namesto kupa zlata in srebra, ki so jih upali dobiti v daljnih nepo-

znanih deželah, so prinesli s seboj rastlino, ki je do tedaj ni videl še noben Evropejec in menil so, da je to nekakšna zdravilna rastlina. Njen pravi pomen je odkril šele tedaj francoski poslanik na portugalskem dvoru Jean Nicot, po katerem je tobakni strup dobil ime — nikotin. Poslal jo je najprej domov v Francijo in odtod je nastopila zmagoslavno pot po Evropi in obrobnih sredozemskih deželah. Medtem ko je nagec v osrednji Afriki popolnoma zadovoljen s svojo goloto in si ne želi angleškega sukna, da bi si dal ukrojeti obleko po najnovejši modi, imajo drugi zemljani, katerih predniki so že nosili hlače, željo po lepih vzorcih in po lepo se prilagajočih oblekah. Tako je tudi z uporabo tobaka. Moda je imenovati ljudi pri njem svoje prste, čeprav ne v taki meri, kot pri obleki.

Najprej so kadili tobak iz pip. Kdor je hotel veljati za

imetcnika, si je nabavil pipo ter si jo tlačil s tobakom, ki je bil v svojih prvih časih zelo drag, ker ga je bilo še malo. Zato so si to zabavo lahko privoščili samo dvorski petičniki, ženske in moški. Toda s časom so se spremenili tudi običaji. Malo je sedaj med kadilci piparjev, menda največ še v konzervativni Angliji. Pozneje so tobak začeli čvečiti ali čikat. Pri nas so tej strasti vdani samo še najstarejši ljubitelji božje travice. Bolj v časti je ostala pri mornarjih na svetovnih morjih, kjer pa sedaj pri zvečenju nadomešča tobak že žvečilni guml. Neverjetno za naše polje, me pa je, da ni še prav daleč čas, ko je tretja oblika uživanja tobaka — njuhanje ali noslanje — pomenilo odliko in dobro vzgojo. Njuhall so povsod, ženske in moški. Kdor je znal umetneje prinesiti ščepec tobaka do nosu, ta je veljal za večjega svetovljana. Kakor je pri zvečenju nujna posledica neokusno pljuvanje, tako je njuhanje spremljalo gromovito kihanje, ki je »edaj veljalo za izredno uspešno zdravlilo. Posledice njuhanja so bili nosovi kot kumarje in

razširjene nosnice, iz katerih se je cedil s tobakom pomešan nosni sok. Toda užitek zahteva trpele. Ne samo, da je trpel žep, trpele je pri tem vsa obleka, ker se je iz nosu pogostokrat utrnila kapljica in kapljica za kapljico — mada. Te kapljice so rodile prve vzgojne otroci. Robcev niso njeval in tudi če bi jih dobivali, bi jih gotovo uporabili za kaj drugega, samo za nos ne. Prepovedati njuhanje pa tudi ni kazalo. Zato si je Marija Terezija zamislila nekaj, kar je niene vojaka prišlo. Namreč ukazal je se uniformam najšijejo v rokavih tja do gomolca iz »ovinskih nitk spletenih vrvice. Odslej je imel vojak, ki si je še z rokavom

podgrnil pod nosom, namesto obrisanega, krvav nos. Tako se je začelo preganjanje tobakarjev, ki je tudi prešlo v vojno razvojno pot od »krvavega do upravnega, z napiski, ki jih srečavamo tu in tam: »Kaditi pod kaznijo prepovedano!« Toda danes je že boljše pred več kot sto leti pa niso smeli kaditi nit v gnezdu, led, hlevu ali pod avtomobilo.

Za njuhanjem, ki ima zdaj že prav malo obsevalcev, je prvirjala iz Amerike nova tobačna invazija — virkinke in cigarete. Ta zapadna moda je zajela ves kadilski svet v 19. stoletju tja do začetka prve svetovne vojne. Z njo pa se tudi začela upadati. Prva znamenja nove uporabe tobaka so se sicer kazala že od krimsko vojne (1853—1856) dalje, ko so prišli vojaki z zapada v neposredni stik z Rusi, ki so kadili »mahorko«. Skoro popolno prevlado pa je dobil po ruskem vzorcu v papir zaviti tobak po letu 1914, ko so tišoč in tišoč ruskih ujetnikov prihajali v taborišča osrednjih sil. Cigareta podni zdaj pljuča milijonom kadilcev ter jim obenem prazni že-

pe. Njen zmagoslavni pohod se še ni končal. Kakšne načine uživanja tobaka si bodo ljudje že izmislili, je zavito v temo bodočnosti. Zato končajmo povest o prihodu in razvoju daljnega priseljenca, ki je postal prijeten in nenadomestljiv gost.

Pot božje travice iz tobačnih nasadov do mehurja in tobačnice uživalcev »vitamina duše« je bila tudi nekakšna podobna današnji. Razlikovala se je samo v tem, da ni bil ustroj tobačne proizvodnje tako mehaniziran. Za naše kraje so delate tr tobacne tovarne, če sploh lahko imenujemo te delavnice že tovarne. Največja je bila v Innsbrucku na Tirolskem, malo manjša v Gorici in najmanjša ter najmlajša pa v Ljubljani. Ustanovljena je bila leta 1705 in nameščena je bila nekje na Glincach ob sedanjih Tržaški cesti. Bila pa je tako majhna, da ni niti zabeležena v tedanjih zemljiskih knjigah. Njen obseg in dejavnost moramo oceniti samo iz ohranjenega zapisknika o njenem inventarju.

(Nadaljevanje prihodnjic)

IZ NAŠIH KRAJEV

V Metliki se bomo dobro pripravili na 22. julij

V Metliki je bila prejšnji teden razširjena seja ljudskega odbora mestne občine. Na seji so bili zastopniki vseh masovnih organizacij in društev. Razpravljali so o pripravi na svečano proslavo 22. julija. Zivahna seja je pokazala, da se občinski aktivisti z vso resnostjo zavedajo, kaj pomeni za vse naše delovno ljudstvo veliki praznik 22. julija. Ker je bila ravno Bela krajina med NOB v stalnih stikih, v borbah in na terenu, s sosednimi brati Hrvati, bo proslava v Beli krajini obnem tudi manifestacija bratstva slovenskega in hrvaškega naroda.

Odborniki so sklenili, da bodo imeli po vseh vseh zbore volitev in se z ljudmi pogovorili še o zadnjih pripravah za proslavo. Pogovorili so se, da bodo po vaseh popravili pota in ograje vrto, odstranili ruševine, gnojišča, nepotrebne luže, očistili vaške vodnjake, napravili ograje itd. Poskrbeli bodo, da bo sleherna vas lepo očiščena in okrašena počakala nekdanje borbe. Točno so se pogovorili kje bodo postavili slavoloke in kdo bo za kaj odgovoren. Zato so izvolili posebno komisijo, ki bo sedevala in pomagala z nasveti pri delu in in skrbela, da bodo zadane

Stara cerkev

V četrtak 1. julija so v Stari cerkvi položili in prerani grob znano partizansko aktivistko in mater Frančko Sinkovec iz Stare cerkve. Pokojna Sinkovčeva je bila veskoti delovna v množičnih organizacijah. Svoje otroke je vzgojila v naprednem duhu. Mož ji je padel v partizanskih letih 1945. V partizanih sta bili tudi njene hčeri, ena je padla leta 1945. Pravtako je bil v partizanih njen najstarejši sin, danes oficir JLA. Pokojno je spremljalo na zadnjem potu veliko število ljudi, pa tudi rudarska godba iz Kočevja. Zastopniki občinskega odbora, delovna in ženske sekcije AFŽ sta se v imenu množičnih organizacij poslovlile od pokojnice s toplimi besedami zahvale in slovesa. (m)

Razstava del učencev Črnomske vajeniške šole

Učenci vajeniške šole v Črnomlju so priredili v gimnaziju razstavo svojih del, na kateri so pokazali izurjenost, ki jo pridobivajo v delavnici in šoli. Največ je bilo razstavljenih predmetov kovinske stroke. Med njimi se je posebno odlikoval Vinco Spreicer, učenec II. razreda. Razstavljeni so tudi učenci lesne in oblačilne stroke. Razstavo je obiskalo sorazmerno malo ljudi, s čimer so pokazali, da jih ne zanima trud in delo naših bodočih mojstrov. (tko)

ŠPORT IN TELESNA VZGOJA

Kdo je dolžan pomagati pri urejanju igrišč in telovadišč

Nedvomno je, da je zadnji republiški zlet Partizana v Ljubljani v vsakem oziru sljajno uspeh. Pokrovitelj tega zleta je bil predsednik ljudske skupščine Slovenije tov. Miha Marinko, ki je ob nedavnem sprejemu novinarjev »Poeta« in športnih rubrik dnevnega časopisa povedal nekaj tehtnih misli o nalogah športnih in telovadskih organizacij ter o dolžnostih delovnih kolektivov, iz katerih povzemamo naslednje:

Zlet je po svoji množični udeležbi dokazal, da se v telesno vzgojo ukvarja ogromno mladost v naših krajevih mladini, mnogo manj pa je starijega kadra. Zlasti mnogo je v telovadnih vrstah še tudi kmečke mladine, po drugi strani pa premalo delavske, ki se, zlasti v industrijskih centrih, vse bolj zanaša samo za nogomet, ki nikakor ne more biti tako razširjen kot telovadba.

Vzgoji vaditeljskega kadra je treba posvetiti največji skrb, prav tako je treba ob vsaki priložnosti delovati na popularizaciji Partizana in množične telesne vzgoje sploh.

V delavskih in industrijskih centrih ne bi bilo napak, če bi bilo več

naloge opravljene v redu in pravočasno.

Pri izvajanju nalog na terenu bodo odborniki občinskega ljudskega odbora občine Metlika pomagali aktivisti Socialistične zveze in prostetnih delavci.

Odborniki so tudi poročali, da se je na polju blizu Čuril pojavil kolarški hrošč, ravno tako na Grabrovcu. Takoj bodo storiли vse potrebno, da se prepreči širjenje tega nevarnega škodljivca.

Na seji so izvolili nov gospodarski svet, v katerem so

To in ono iz Novega mesta

Lepa pridobitev hotela Kandija je preurejen vrt ob Trdinovi cesti. Uprava hotela si v zadnjem času prizadeva, da se gost pri njih počuti kar najbolje in je v tem pogledu dosegla že prav lepe uspehe. Okusno urejen vrt z igriščem za balinanje je gotovo eden najlepših vrtov v Novej mestu. Tako sta sedaj že oba novejša hotela v prizadevanju za čimvečje ugodje gostov dosegla tako stopnjo, da lahko zadovoljita še tako izbirnega gosta.

Kolesarska sodrga bi lahko imenovali mlade kolesarje, ki se navzlic dovolj velikim naposim in opozorilom vozijo s kolesom čez novi most na Loki. Ne ozirajo se ne na prepoved, ne na otroke in potnike. Res je, to niso starejši kolesarji, to so predvsem dajki in vajenci. Če jih opozoriti, da tu ni dovoljeno kolesariti, te še zviška nahurlijo.

zastopane vse vasi občine Metlika. V svet ni bila predlagana nobena žena, čeprav bi marsikatero lahko mnogo koristila v svetu. Saj so žene v Beli krajini pokazale med NOB kaj zmorejso.

Na novo so izvolili tudi predsednika sveta za socialno skrbstvo in zdravstvo.

Dobro pripravljena seja občinskega ljudskega odbora z zastopniki organizacij in društev je pokazala, da se je odbor pod vodstvom novega predsednika resno lotil izvrševanja gospodarskih nalog.

Pa še novo otroško igrišče.

Mnogi se sprašujejo, ali je bilo novo otroško igrišče na koncu parka napravljeno za otroke ali za odrasle. Veliko truda in sredstev je Drustvo prijateljev mladine vložilo, da je uredilo res lep prostor in naprave za najmlajše. Toda kaj pomaga, ko pa se na gugalnice spravijo odrasli in jih polomijo. Mislimo, da je tudi v tem primeru potrebno prav tako zadržati, kot pri nediscipliniranih kolesarjih. Vse to pa ponovno kaže, da bi moralo imeti mesto svoje uniformirane stražnike, ki bi vsem nepridipravom stopili na prste.

Iz Vel. Gabra nam pišejo

Za poplavljenca na Stajerskem in v krškem okraju smo pri nas nabrali po Socialistični zvezi 4.350 din. Učiteljstvo našega kraja je poleg tega zbralo 1800 din, učenci od igre pa 1957 din. Denar smo že odposlali prizadetim.

Tu smo imeli zadnji mesec dve veselici: prvo ob občinskem prazniku, drugo pa so priredili gasilci in so imeli 44 tisoč din dobička. Bila je dobro organizirana, čujemo pa, da pripravljali odbor prve veselice še ne more priti do končnih računov oz. zaključka svoje prireditve.

Koloradski hrošč se je v nižinah tudi pri nas močno pojavil, v višjih legah pa ga ni. Razna zatiralna kemična sredstva imamo sicer na razpolago, so pa draga, na primer pantakan po 96 din, lani pa je bil po 45 din kg. Kmetje se sprašujejo, če ne bi bilo lahko to ceneje, ker je uničevanje hrošča obvezno.

Razstava ročnih del v Loškem potoku

Razstava dekliških in deških ročnih del osemletne šole v Loškem potoku je bila konec šol. leta lepo presenečenje za vse, ki so si jo ogledali. Poseben vtis so ugajale barvaste vezene v prstih narodnih vzorcih in izdelki iz lesa, ki so jih napravili dečki. Pokazalo se je, kako važno je, da pouk ročnih dela poseže tudi v gospodarstvo. Dečki so n. pr. pokazali tudi vse primere cepčenja, kar je za naš kraj važno, saj pričakujemo tudi v sadjarstvu napredek. — Z razstavo so bili vsi Potočani zelo zadovoljni.

Glavni dobitki v rokah potrebnih

Dobro pripravljena tombola okrajnega odbora RK v Novem mestu je privabila v nedeljo 4. julija v Novo mesto veliko ljudi, ki so se napeto zasledovali izžrebane številke in še bolj vestno črtali številke na tablicah. Sreča na tomboli je v veliki meri upoštevala načela Rdečega križa in se največkrat nasmehnila najbolj potrebnim.

Glavni dobitek — sobno opremo — je dobil Vlado Javornik, uslužbenec iz Novega mesta. Zensko kolo je romalo v Zabyjo vas; njegov lastnik je postal Franc Vehar, delavec v Kerazlu. Karteljevega se je izredno razveselilo 50 kg bele moke. S mikli. Cevljarški pomočnik Izidor Mrvar iz Prečne bo poslej poslušal radio, ki ga je dobil na tomboli. Stefka Zajc, učiteljica v Soteski, se bo lahko grela pozimi, saj je zadela 5 prm drv. Malodorobenec Jazek Smalec iz Novega mesta je bil prav gotovo vesel otroške postelje, Jože Klobučar iz Verduna pri Dol. Toplicah pa mlina za grozdje. Obe njlvali

brani pravzaprav nista prišli v prave roke, ker ju je zadel maščičar iz Trebnjega, Jože Godnjavec, v škodo pa mu najbrž le ne bosta. Invalid Jože Košak tremlj malim otroki je prišel ponjo. Podobno je bilo tudi z drugimi dobtki. Oficir JLA Milan Marojčević bo brezplačno prebil 10 dni na Gorjanjih, gospodinja Antonija Vrtar iz Podturna pa 5 dni v Smarškem hribu. Stane Muhvič iz Bršljine je kaj hitro dobil kupca za štedilnik, skratka 38 glavnih

Iz Dragatuša

Na površini 50 ha, ki so jo preorali vaščani Dragatuša predlanski, lepo uspevajo kulture. Ko so vaščani začeli preoravati steltnike, je bilo mnogo propagande, da na zemlji, kjer so bili steltniki, ne bo nič raslo. Letos se je pa pokazalo, da so kulture še mnogo boljše kakor na drugih poljih. Rž je tako lepa, da se tudi največji človek lahko v njej skrije. Seveda so polja tudi primerno pognojili. R. F.

In nad 300 manjših dobtkov se je preselilo v roke tistih, ki so imeli vsaj malo ali pa veliko sreče. Nekoliko grenka kaplja v srčci je bila dolžnost, da je moral vsak dobitek glavnega dobitka plačati 15% vrednosti. Na odboru RK so zatrjevali, da po to neki odločbi ali uredbi, sicer pa gre tudi ta denar v korist RK.

Novomeške žene so ustanovile društvo za napredno gospodinjstvo

Prejšnji petek je pred več kakor 200 ženami predavala v dvorani Doma JLA ing. Vilma Pirkerič o sodobni gospodinjstvi ekonomski ter o delu in načrtih Zavoda za napredno gospodinjstvo v Ljubljani. Novomeške žene, ki so že pred tem pokazale precej zanimanja za ustanovitev takega ženskega društva tudi v našem mestu, so bile tovarišice Pirkeričevi hvalažne za zanimivo predavanje. Po predavanju so ustanovile društvo za napredno gospodinjstvo in izvolile društveni odbor.

Tovarišu Francu Šobarju v spomin

Globoko je presnela prebivalci občine Dol. Toplice ter številne prijatelje in znance po Sloveniji vest, da je v novomeški bolnišnici umrl 29. junija predsednik občine Dolenjske Toplice Franc Šobar, star komaj 57 let.

Pokojni Franc Šobar je bil rojen v Dolenjskih Toplicah. V mladiosti se je izučil mesarske obrti in je svoj poklic opravil vso do prelane smrti. Že mlad je stopil v napredne vrste in se udeleževal v kulturno prosvetnem delu. Vedno veder, odkritosrčen, poštenjak od nos do glave, vask čas pripravil pomagati vsakomur, ki je pridobil obilo prijateljev, ki so ga iskreno spoštovali. Kot zaveden Slovenec se je že ob začetku pridružil narodnoobrodinemu gibanju in postal aktivist OF. Kmalu so za njegovo delo zvedeli Italijani ter so ga leta 1942 aretirali in odpeljali v internacijo. Že po nekaj mesecih pa so ga pripeljali nazaj v ljubljanske zapore in postavili pred sodišče. Italijanski kapitulacija ga je rešila nadaljnega preganjanja in zapore, toda po zaslugi domačih izseljencev je ostal v internaciji. Kasneje zahtevalo njegovo aretacijo takoj, ko so ga zapazili na ljubljanskih ulicah. S ponarejenim potnim listom se je umaknil v hrst, od tam pa se mu je posrečilo v partizanski enoti priti v domači kraj, kjer se je takoj spet vključil v aktivno delo. Pri prvih volitvah na osvobojenem ozemlju (1946) je bil izvoljen za predsednika rajonskega NOO, občinskega komiteja ZKS in ostalih organizacij, zastopnik JLA, vseh olin v okraju, gasilec in uniformar ter član množičnih organizacij, lovskih društev okraja Novo mesto, pionirji in drugi. Pred zadnjim domom se je od pokojnika

poslovlil Jože Pelko, pred pisarno občinskega ljudskega odbora pa podpredsednik Franc Markovič. Moški pevski zbor KD Dušan Jerab iz Novega mesta mu je v slovesni atmosferi zapel žalostno občinsko pisarno, pred domačo hišo in ob grobu, godba ljudske mllice iz Ljubljane pa je igrala žalna koronca.

Zaini sprevod s številnimi vencic na čelu je bil dolg od domače hiše do pokopališča. Ob odprtem grobu pa sta od pokojnika poslovila član OLO in član okrajnega zbora protizvalcev, domačin Strniša, v imenu lovcev pa Martin Gačnik. Poslednji se mu v spomin zadenel stralil iz lovskih pušk, da je odmevalo od Roga in domačih gajev. Zalostni glasovi loveškega roga so spremenjali padanje sveče domače prsti na krsto, potem pa so mu številni venci in šopki cvetja pokrili prekrani grob.

Pokojni Šobar je podlegel neozdravljivi zavratni bolezni, ki si jo je deloma nakopal še v ruskem ujetništvu v prvi svetovni vojni. Če bolj pa v italijanski internaciji in zaporih v času NOB. Z njim smo izgubili moža kremenlega značaja, dobrega tovarila in prednega borca za socializem. Najbolj ga bodo pogrešali občani Dolenjske Toplice, saj je prav za napredek domačega kraja veliko storil. Številni prijatelji in znanci, ki jih je imel pokojni prav povsod, ga bodo ohranili v dobrem spominu.

DOLENJSKI OBVEŠČEVALEC

MALI OGLASI

Prodajna dva panja in čolin na dva vesla. Naslov pri upravi. (287)

Prodajna navadno tritonsko harmoniko 2 krat oglašeno v dobrem stanju. Cena 18.000 din. Naslov pri upravi.

Prodajna skoraj nova čolin — sandolin, po ugodni ceni. Naslov pri upravi lista.

HSNO POMOČNICO iščem za Maribor. Naslov pri upravi.

Obvestilo

Čenjeno obvestilo obveščam, da sem odprl zasebno krojaško delavnico v Bršljini št. 17 (začasno št. 29) in se pripravam.

Tone Saje

Kreditni za popravilo stavb se bodo dodeljevali v vseh krajih, ki niso vasi in kjer hiša ni vključena v stanovanjsko skupnost in lastnik stanuje v njej.

Interesenti iz okraja Novo mesto naj se do 20. julija prijavijo pri podružnici NB Novo mesto. Kazenski prijav ne bomo upoštevali!

Narodna banka Novo mesto.

KINO

Kino KRKA Novo mesto

Od 9. do 13. julija: ameriški barvni film »Pjavajoče gledališče«.

Od 15. do 19. julija: švedski film »Dobri vojak Bum«.

Kino Črnomelj

Od 9. do 11. julija: »Plesala je eno samo poletje«.

Od 13. do 15. julija: »Ljubuzben in strup«.

Gibanje prebivalstva v Novej mestu

Pretekli teden je bilo rojenih 13 dečkov in 8 deklic. Umri je Šobar Franc, predsednik obč. LO iz Dol. Toplice, star 57 let. — Porok ni bilo.

Gibanje prebivalstva v KOČEVJU

V času od 19. 6. do 3. 7. 1954 je bilo rojenih 6 dečkov in 4 deklice. Poročili so se: Toth Jože, dijak, in Horvat Kristina, kuharica, oba iz Ljubljane. Adamič Jože, pomočnik rminerca, in Ruparčič Ana, gospodinjstva pomočnica, oba iz Kočevja. Salamon Anton, avtomehaničar, in Lipovac Marija, oba iz Kočevja. Grošelj Jože, delavec, in Bukovec Elizabeta, kuharica, oba iz Rudnika pri Kočevju. Smalc Ivan, šofer iz Spodnjega loga, in Cernkovič Marija, gospodinjstva pomočnica iz Gor Potoka. Škaper Karol, delavec, in Hancock Ana, delavka, oba iz Mahovnika. Pintarič Rudolf,

voznik, in Debeljak Ana, oba iz Kočevja. Cestitamoi!

Umrlj so: Ferko Antonija, 66 let, iz Polona. Kotnik Rajko, 1 leto, iz Dolge vasi. Sinkovec Frančiška, 52 let, iz Konca vasi pri Kočevju.

Gibanje prebivalstva v Črnomlju

V času od 19. 6. do 26. 6. 1954 sta bila rojena dva dečka in ena deklica. Poročila sta se: Dolžneček Jazek, strojni inžir in Ljubljane, in Grahek Angela, šivilja, iz Črnomlja. Smrti ni bilo.

Gibanje prebivalstva v Loškem potoku

V mesecu juniju je bila rojena ena deklica. Poročili so se: Klemenec Bogdan, skladnišnik iz Pri-možev, in Lovstak Antonija, delavka, iz Travnika. Bartolj Jazek, kmet, in Rus Ivan, kmečka delavka, oba iz Travnika. — Umrlj je: Beram Boško, 25 let, iz Poljčice pri Zadru.

IZ NOVOMESKE PORODNIŠNICE

Pretekli teden so rodile: Novak Ana iz Gorenja pri Kočevju — deklica. Zagorac Terzija iz Gor. Vrhpolja — dečka. Gorisek Antonija iz Dol. Brezovice — dečka. Plantan Ana iz Vel. Podljudna — dečka. Kristof Justina iz Selenje pri Mirni — deklica. Božiček Anica iz Dol. Brige pri Kočevju — deklica. Klepac Zdenka iz Dolge vasi pri Kočevju — deklica. Heur Vita iz Belgije, trenutno se nahaja v Hrastru pri Sentjernejelu — 2 dečki. Berušar Ana iz Vel. Lake — deklica. Krusec Jelka iz Dol. Toplice — dečka. Bohte Marija iz Novega mesta — deklica. Požek Marija iz Gribelj pri Gradcu — deklica. Malnarčič Vida — Brusnic — deklica. Dolinar ora iz Laz pri Uršnih selih — dečka. Peadirc Albina iz Semiča — deklica. Cestitamoi!

Novice iz Hrasta nad Suhorjem

V eni izmed najstarejših partizanskih vasi, ki je čela pogorela že leta 1942 ob napadu fašistov, v Hrastu nad Suhorjem z vso vztrajnostjo in naglico belijo novo zgradbene stavbe in urejujejo predeležje. Hrast bo 22. julija v renični sprejemal svoje nekdanje znance, borce in aktiviste, v prazničnem razpoloženju.

Mimogrede

Staršem v premislek. Sredi živilskega trga leži na trumbu mlad dečko. Okrog nje hodi ljudje in ga gledajo. Obkrožuje in ogleduje ga pa tudi starejši dečko. Oni na tleh se ne zgame. Na mah pa skoči pokonci in lopne večjega po glavi. Ta seveda nazaj. Začne se pretep in zmerjanje z besedami, ki jih ne morem ponoviti. Stopim zaven in ju oštetem, zakaj se pretepa in psujeta s takimi građmi pridevki. Se zmehta hodi ljudje in ga gledajo. Obkrožuje in ogleduje ga pa tudi starejši dečko. Kdo je kriv tega? Kajti ni samo običajna otroška razposajenost. Njune spovske povedo kaj več. Starši, roko na srce. Več skrbi za vzgojo otrok, pa tudi več pozornosti, kaj počno zunaj doma!

Ljudski odbor mestne občine Novo mesto Ponovni dražbeni oklic

V nedeljo, dne 25. julija 1954, bodo prodane na javni dražbi iz sklada Splošnega ljudskega premoženja sledeče stanovanjske hiše:

1. Dvostanovanjska hiša na Sukijetovi cesti št. 3, cenilna vrednost	724.200	- din
2. Dvostanovanjska hiša na Ragovski št. 3, cenilna vrednost	542.500	- din
3. Enostanovanjska hiša na Bregu št. 21, cenilna vrednost	580.000	- din
4. Dvostanovanjska hiša, sv. Jurija ulica št. 5, cenilna vrednost	874.000	- din
5. Enostanovanjska hiša v Solaki ulici št. 4, cenilna vrednost	331.200	- din

Dražba bo v sejni dvorani Ljudskega odbora mestne občine Novo mesto, Glavni trg št. 7/II. Pričetek ob 8.30 uri zjutraj.

Dražbeni pogoji so interesantom na vpogled na oglašni deskici in pri Tajništvu Ljudskega odbora mestne občine Novo mesto.

Novo mesto, 2. julija 1954.

Tajnik: Silvo Pozar, I. r.
Tajnik:

Lep Partizanov nastop v Semiču

V nedeljo 4. julija je bil v Semiču letni nastop tankaljčev Partizana, v katerem je treba poiztavneinemu društvu čestitati. Pred nastopom je govoril tajnik občinskega ljudskega odbora tov. Tome, ki je naštel lepe uspehe semiškega Partizana v zadnjem letu.

Pokalno prvenstvo v Novej mestu

Lansko leto so novomeški odbojkarji doživeli nekaj odličnih uspehov. Tako je vrsta članic postala republiški prvak s prvim mestom v slovenski ligi, moška vrsta se je uvrstila na četrto mesto v zvezni odbojkarški ligi, vrsta mladinc pa je Novemu mestu prislobla republiški in državno prvenstvo, kar upravičeno lahko smatramo za največji povojni uspeh novomeških športnikov. — Zato ni čudno, da je v znak priznanja za te mnage Odbojkarstva Zveza Slovenije na svoji letni skupščini določila za organizatorja letošnjega pokalnega prvenstva Slovenije v odbojki za člane novomeški Partizan. To tekmovalno bo predvidoma izvedeno koncem tega meseca.

Odbojka

Karjev bomo torej imeli redko priliko videti v Novej mestu, ki najbolj slavnostno ekipa v Odbojkarski Zvezi Slovenije. Branila ga bo lanskoletni prvak ŽOK (Ljubljana), prav gotovo mu ga bodo skušali iztrgati večkratni republiški in državni prvak Branik (Maribor), seveda bodo v borbo posegli še AOK (Ljubljana), Zetarničar (Maribor), Ilirija (Ljubljana), Kannik, Mežica in domači Partizan.

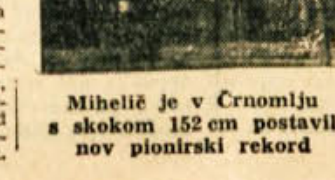
Za to priliko bo prireditelj otvoril nova odbojkarstva igrišča na spodnjem delu Luke, ki sicer počasi, toda zanesljivo dobiva lice prijetnega fizikalnega parka. Dosedanja igrišča bodo sčasoma preurejena v igrišče za tenis, kot je tam nekoč že bilo. Tako bo končno po veličnem premoru odšel tudi ta šport v Novo mesto.

Šah — Mladinsko prvenstvo Dolenjske

V ponedeljek 5. julija se je v Novem mestu začel turnir za šahovsko prvenstvo Dolenjske. Letosnje prvenstvo je drugo povojno mladinsko prvenstvo. Lansko leto je bilo enako prvenstvo v Trebnjem, kjer je zmagal Škeriž Tone. Tudi letos je favoriziran ista igralca, za volitv nje-

ga pa še Somrak, ne smemo pa podcenjevati mladih Črnomsčljanov, ki utegnejo presenetiti. Zaradi odsotnosti Sile, ki na prvenstvi ni mogel priti, potem Japlja, Čerčka, Kruljaca in Ličine sodeluje letos le šest igralcev, od tega dva Novomešana, dva Črnomsčljana in dva iz Mirne peči.

Mihelič je v Črnoliju s skokom 152 cm postavil nov pionirski rekord

Jovo Galič:

Pred 22. julijem 1954

Izspominov na Belokranjski odred

(Nadaljevanje in konec)

Naše akcije

Skrajša smo imeli le manjše akcije; lovili smo patrolje, da smo prišli do pušk in mitraljezov. Zelo radi smo hodili v

Janez Galič, komisar Belokranjskega odreda

tako zvano »nezavisno Hrvatsko,« kjer smo večkrat srečali manjše patrolje, jih razorožili in tako dobili dobre puške maziverice, ki so jih imeli »Paveličevi koljači.« Ko smo se tako nekoliko oskrbeli z orožjem in imeli že tudi mitraljez, smo se počutili dovolj močne, da začnemo z akcijami na same postojanke. Najprej smo napadli žandarmerijsko postajo v Sošicah (Zumberak) in razorožili osem Paveličevih žandarjev ter jim odnesli vsa municijo in ostalo opremo. S tem plenom smo oborožili precej novih partizanov in se lotili večjih akcij. Tako smo napadli postojanko v Rožnem dolu, zaplenili dva mitraljeza in mnogo municije ter ročnih bomb. To so bili prvi začetki oboroženih akcij Belokranjskega odreda, ki so se stopnjevale iz dneva v dan, tako napad na fašistično postojanko pri Zajcu pod Gorjanci, na Hrast v Beli krajini in okrog Novega mesta, rušili smo progo in na tem področju držali v šahu Italijane, da si niso upali iz svojih postojank.

Bela garda in »štajerski partizani«

Bela garda, ki so jo začeli »anavijati Italijani, ni imela v Beli krajini nobenega uspeha niti vpliva na ljudi, to pa predvsem zaradi tega, ker smo mi bili z Belokranjskim ljudstvom tako trdno povezani, da so bili tisti posamezni izdajalci, ki so hoteli organizirati belo gardo, takoj razkrinkani. Pozneje so se sicer zbrali pod vodstvom metliškega kaplana patra Norberta, dobili pomoč od drugod in postavili zelo močno postojanko na Suhorju. Toda s skupnimi močmi slovenskih in hrvaških partizanskih čet je bila ta postojanka likvidirana, s tem pa sploh zapечат obstoj bele garde v Beli krajini.

Spominjam se dveh pohodov na belo gardo čez Gorjance in to še v prvem času njenega razvoja, ko so belogardisti ljudstvu prikriivali, da imajo zveze z okupatorjem in da jih on oborožuje. Izdajali so se za »štajerske partizane,« svoje

taborišče pa so imeli v gozdu pri Zajčjem vrhu pod Gorjanci.

Mi smo bili tisti, ki smo tem »štajerskim partizanom« prišli na sled in jim prepredili, da bi se naprej pod imenom partizanov v svojem taborišču mučili in ubijali zavedne Slovence, ki so prihajali k njim, misleč, da je to ena izmed čet junaških partizanov. Kako smo jim prišli na sled?

Leta 1941 in 1942 so se po vsej naši domovini, pod vodstvom Komunistične partije, začele organizirati partizanske enote, ki so se postopoma združevale, da bi uspešneje toliko okupatorja. Tako smo tudi mi zvedeli, da se na Zajčjem vrhu zbirajo »štajerski partizani,« ki bodo odšli na svoj teren, imeli pa so z Gorjanskim bataljonom tudi že skupno akcijo na Italijane.

Mi smo tudi želeli, da bi skupno naredili kako akcijo in nekoč, ko sem se s patroljo vračal iz Novega mesta v Belo krajino, sem se mimogrede ustavil v njihovem taborišču zaradi tesnejše povezave. Ko smo prišli do njihovega taborišča, sem videl, da imajo podvojnega stražo s puškami in pripravljeno. V taborišču nas niso pustili, kar se mi je zdelo zelo čudno, oziroma ne navadno za partizane. Čakali smo kake pol ure, da so obvestili komandanta. Prišel je s

rom, da nas bodo še prej obiskali v Beli krajini, kjer se bomo do kraja dogovorili. V taborišče nas ni pustil, češ da se pripravljajo na akcijo. Mi smo nadaljevali pot čez Gorjance in se pogovarjali, da so to silno čudni partizani. Takoj smo podvomili, če niso kaksi izdajalci ali okupatorjevi hlapci.

Takoj smo pisмено in s posebnim kurirjem obvestili višjo komando, kaj smo videli, kako se ti ljudje obnašajo in da dvomimo, če so to sploh partizani. Hitro smo dobili odgovor, naj jih napademo in razorožimo.

Cez nekaj dni smo jih res napadli z Belokranjskim bataljonom in jih podili do Krke pri Toplicah. Tam je prevzela akcijo druga enota in jih preganjala naprej, da so morali bežati pod okrilje Italijanov v neposredno bližino Novega mesta. Utaborili so se pri Sveti Ani, blizu italijanske posadke, in se tako razkrinkali, da so izdajalci pod okriljem fašistov in izdajalske duhovščine. To je bil zarodek bele garde na Dolenjskem. Čez nekaj časa smo jih vnovič napadli pri Sveti Ani, jih prečetaletali in razbili tako, da so morali pobegniti v italijansko postojanko v Novem mestu.

V njihovem taborišču smo našli številne grobove zavednih Slovencev, katere so lovili

Prevoz partizanov čez Kolpo

samokresom v roki in spremljen od dveh stražarjev, ki sta imela prav tako puški pripravljene za strel. Mi smo imeli brzostrelke čez rame. Vprašal sem komandanta, zakaj je tako preplašen, ali so morda v bližini Italijani itd.

Na našo željo sva se domesnili, da bomo napravili skupno akcijo. Pristal je z izgovorom, da nas bodo še prej obiskali v Beli krajini, kjer se bomo do kraja dogovorili. V taborišče nas ni pustil, češ da se pripravljajo na akcijo. Mi smo nadaljevali pot čez Gorjance in se pogovarjali, da so to silno čudni partizani. Takoj smo podvomili, če niso kaksi izdajalci ali okupatorjevi hlapci.

ir pobijali. Imeli so mučilnice, kjer so mučili ljudi, da bi izsilili od njih razne podatke, zlasti od tistih, ki so prihajali iz mest v partizane in zašli k njim.

To je le drobec o poti in uspehih Belokranjskega odreda. Opisati bi bilo treba še mnoge akcije. Naj se tega lotijo še ostali tavašari in tova-

rišice, ki so se borili v sestavu tega odreda. Šele potem bo mogoče vsaj približno oceniti napore Belokranjskih partizanov, ki so v tako tesni povezavi s svojim ljudstvom skupno kovali svobodo in srečnejše življenje.

Društvo sadjarjev in vrtnarjev v Metliki

V Metliki deluje že nekaj časa iniciativni odbor za ustanovitev društva sadjarjev in vrtnarjev. Društvo je imelo v nedeljo prvi občni zbor. Glavna pobudnika za ustanovitev društva sta učitelj Maks Vilfan in vrtnarski strokovnjak Jože Stezinar.

13. Julija praznujejo tudi Zuzemberčani svoj občinski praznik — sp. nin na dan, ko so leta 1942 partizani pregnali množično italijansko posadko iz trga in se je tudi v Zuzemberku prvič po dolgih mesecih okupacije spet glasila svobodna slovenska pesem. Takrat so v Zuzemberku na slovesen način tudi izvolili prvi Narodno osvobodilni odbor. Občanom Zuzemberka čestitamo k letošnjem prazniku in 12. obletnici prve osvoboditve njihovega kraja.

Mladina, Vršac te vabi!

To je klic, ki je letos odjeknil v marsikaterem mladem srcu, kajti Vršac je kraj, kjer prežive naši mladi letalci in padalci svoje najlepše dni. Lepo urejene izlože polne letalskih modelov, slike iz življenja letalcev, novi udobni prostori za stanovanja, skoraj lepši od hotelov, vse to vabi našo mladino v Vršac.

Sanje in želje so kmalu postale resnica. Aeroklub Novo mesto je sklenil, da pošlje letos nekaj novomeških mladincev v Vršac. Prijav je bilo takoj dovolj, zdravniški pregled pa je odločil, kdo bo tisti srečneži, ki bo šel. Po pregledu so bili določeni trije člani Aerokluba: Adolf Suštar in Franco Repše, oboje vena trdeljarja, ter Marjan Filipič, ki je to zvedel šele nekaj ur pred odhodom vlaka. Ko so se vrnili domov, so nam vsi srečni pripovedovali:

»V Novega mesta smo odšli popoldne, nato pa smo imeli prijetno nočno vožnjo do Beograda. Popoldne smo se odpeljali naprej in prispeli v Vršac proti večeru. Na našo vprašanja so nam prijazni ljudje takoj pokazali pot do Centra (kakor imenujejo kratko Jedrilišarski center Vršac).

Kljub pozni uri so nas v Centru še pričakovali in nam takoj pokazali sobe za stanovanje, dali pa tudi vsa ostala navodila. Cu-

dili smo se, kako hitro in vestno so vse pripravili za naše bivanje. Kaj kmalu smo se tudi mi navzeli tekega duha, saj znajo ljudje, vajeni letalske discipline, to hitro vcepiti tudi novincem.

Drugi dan smo bili razdeljeni v dve skupini. Mi trije smo ostali skupaj, z nami pa tudi Celjani. Tako so nas kmalu začeli imenovati »Slovenska grupa.« Takoj po razporeditvi smo odšli na letališče in začeli so se prvi poleti. Neverjetna hitrost, s katero so se vrstili dogodki, nam je kar dihal zastavljal. Komaj smo sledili vsemu. A povejala se niso ustavila niti za trenutek. »Spreman, pri- mo, razume« itd. In že je bila jedrilca v zraku. Kako pa je bilo tedaj v naših srcih, kakšne obč-

čutke smo imeli, kakšni smo bili po prvih poletih — vse to se ne da povedati. Bilo je lepo in — resnici na ljubo — tudi malce neprijetno.

In tako smo se tiho in vztrajno borili dan za dnem, da dosežemo naš cilj, da si prisvojimo toliko znanja, da bomo lahko samostojno poleteli. Naš trud je bil bogato poplačan. Postali smo najboljša skupina in smo tudi prvi samostojno poleteli. Kako sladko smo se smejali našim učiteljem, ko so nam pripravovali o svojih nerodnostih pri prvih poletih, a kmalu nam je smeh zamrl, saj smo sami doživljali isto. Šele tedaj smo spoznali, kako težko je pravilno leteti. Izpolnile so se besede učiteljev: »Po celtem letališču vas bo dosti!« Čeprav je bil vsak polet poplačan s trudom, nam je včasih le ušel smeh, kajti vsak izmed nas je imel svojo napako, katere se je krševito oklepal. Prvi je vedno pristajal na drugem koncu letališča, drugi v do kolen globoki vodi itd.

Prehitro je napočil zadnji dan. Imeli smo teoretične in praktične izpite. Pri letenju smo bili vsi približno enako dobri, pri teoriji pa nas je Suštar močno prehitel. Vendar pa uspeh ni bil slab — eden odličen in dva prav dobra. Nato smo se vrnili domov. Sedaj smo se čakamo, da se bo vreme ustalilo, da bomo z začetim delom lahko uspešno nadaljevali.

Tako so nam pripravovali trije veseli mladi letalci. Če k vsemu temu dodamo še njihovo zadovoljstvo nad lepo urejenimi spalnicami in prvovrstno hrano, in vse to zastoj, potem lahko razumemo njihovo veselje. Lahko se zanesemo na njihove besede: »Kdor je enkrat okusil letenje, ne izmed sekcij Aerokluba, ta se ne bo več oddvojil iz njegovih vrst!«

Vsi trije pa — veseli in zdravi — so jasen odgovor vsem, ki imajo še danes nekakšno predsojediščje da letati pomeni smrt. Vsi trije so iz vrst delavske mladine in vsak od njih bo pokazal hvaležnost Aeroklubu s svojim nadaljnjim delom.

Mladci in mladinke! Tudi vi imate možnost, da na tako lep način pripravite svoj letni dopust. Tako vstopajte v vrste članov Aerokluba! F. Marjan

Tokrat je „milijonar“ iz Ljutomera

Kakor je poročala »Borba« Ljudska pravica» 29. junija, je v 55. kolu Državne loterije zadel glavni dobiček, milijon dinarjev, 41-letna Pepca Bernik, mati štirih otrok in življa v Ljutomeru. Prejšnji ponedeljek je prišla z možem v Ljubljano in dvignila veliki dobiček.

Srečke državne loterije je začela kupovati pred leti, vendar ni imela posebne sreče. Tudi številke, ki jih je včasih sanjala, ji niso prinesle pomembnih dobitkov; največ,

kar je doslej dobila, je bil nek do znesek 300 dinarjev.

Pri kupovanju srečke za zadnje kolo je bila, kot poroča »Borba«, v precejšnji denarni stiski. Vendar se je le odločila za nakup srečke. Ko je prebirala v bloku srečk in iskala »primerno« številko, ji je pogled nehote obstal na številki s končnico 33. Lahko si predstavljamo njeno veliko, prijetno presenečenje, ko je nato v časopisu zagledala svojo številko na prvem mestu; postala je drugi »milijonar« v Sloveniji.

Glede na njeno družino, ki dorašča in ima vedno večje potrebe, se zdi, da ji tudi milijon ne bo delal velikih preglavic, zaključuje »Borba« zanimivo poročilo. Vsem, ki kupujejo srečke na Dolenjskem, ostaja spet upanje: aprila je milijon »ostale« v Ljubljani, junija v Ljutomeru, julija ali avgusta, v katerem pričakujemo, da bo zrebanje državne loterije morda le v Novem mestu, pa bi bilo prav, da bi se katera izmed premij zakonitala tudi k nam...

Kaj ni civilizacija

V velikem milanskem ilustriranem tedniku »Epoca« odgovarja urednik rubrike »Odgovori bralcem« na pismo nekoga svojega naročnika, ki trdi, da morajo Italijani iz dna duše sovražiti Angleže, ne samo za to, ker »favorizirajo Jugoslavijo,« ampak tudi zato, ker so okrutni in so v toku zgodovine storili veliko zločinov. Naročnik omenja tudi angleškega kapetana Griffithsa, ki so ga zaradi nekkih zverstev v Kenji nedavno postavili pred sodišče.

Urednik Ricciardetto odgovarja, da ne jeh počeli Angležji kot kolonizatorji. »Kapeta Griffiths je res storil zločin. Toda ali vi verjamete, da ni noben italijanski vojak ali oficir počel zločinov v vojni, zlasti v kolonialnih vojnah? Bogme, ne bom našteval dejanj in imen. Razlika je le v tem, da so kapetana Griffithsa Angleži postavili pred javno sodišče in ga obsodili, kar je vendar znamenje civilizacije. Toda od Italijanov, ki so v Etiopiji počeli zverstva nad ljudmi zaradi atentata na Grazianija, nihče ni bil postavljen pred sodišče, ne obsojen. To pa ni civilizacija!«

Ricciardetto seveda ne omenja zločinov, še hujših kot v Etiopiji, ki so jih Italijani storili v Jugoslaviji, v Grčiji itd., in zaradi katerih nihogar v Italiji niso postavili pred sodišče. Ponavljamo Ricciardettova zaključek: »To pa ni civilizacija!«

»Nežni spol« je pametnejši

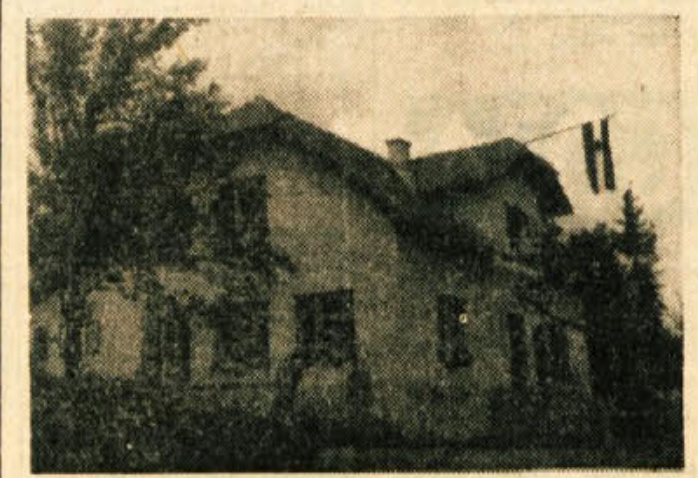
Ameriški zdravnik William G. Leaman je na sestanku mestnega kliničnega društva v Oklahomi izjavil, da so ženske bolj pametne od moških, češ da znajo boljše voziti avto, se znajo izogniti nepornemu delu in živijo povprečno po 6 do 7 let delj kot moški. Za može je omenjen zdravnik rekel, da se radi bahajo z napornim delom in dokazujejo, da so močni in veliki, ženske da pa izkorikajo in moških nalagajo tudi tako delo, ki bi ga same lahko opravile.

Nova šola v Suhi krajini

V hrbovski vasi Korinj pri Zagradcu so 13. junija svečano odprli novo stavbo osnovne šole. Za ta pomemben dogodek so vaščani lepo okrasili novo šolo in postavili mlaje. Svečanosti se je udeležila poleg drugih tudi ljudski poslanec Ada Krivic, zastopnik sveta za prosveto in kulturo pri OLO Novo mesto, člani občinskega LO in množičnih organizacij. V no-

vo šolo so vzdali spominsko ploščo učitelju Vladimiru Ožbaltu, ki so ga Italijani ustrelili pred šolo 22. febr. 1943. — Ploščo je oskrbel občinski odbor ZB Zagradec.

Pri gradnji šole so vaščani sami veliko pomagali s prostovoljnimi delom in vošnjami, skupno v vrednosti nad milijon din.

Nova šola v Korinju, ki so jo odprli letos 13. junija v občini Zagradec

McCarthyjeva zvezda le zahaja

Nedavna anketa v Ameriki je pokazala, da ameriško javno mnenje čedalje bolj obrača hrbet svojemu strašilu, ki se imenuje McCarthy. Januarja letos je bilo zanj še 50% tistih, ki so odgovorili na anketo, proti njemu 29%, neopredeljenih pa 21%.

Junija je bilo proti njemu že 62%, zanj 32%, neopredeljenih pa samo 6%. Kaže, da bo Amerikance le srečala pamet in da McCarthyjevi malone krivični oblastnosti bije zadnja ura.

MODROST STARIH

Zaupanje vase je največji vir zaupanja do drugih. Lepota nekaterih stvari je taka, da bolj si je v nepopolnosti kakor v preveliki dovršenosti. Všeč nam je, če razkrivamo druge, toda ni nam všeč, če drugi razkrivajo nas.

STANE GABROVEC:

NAJSTAREJŠA ZGODOVINA DOLENJSKE

Upravno se položaj Dolenjske ni več bistveno menjal. Le proti koncu drugega stoletja je bil priključen še del ozemlja z Emono neposredno Italiji. Tako je Dolenjska od tega časa dalje nekje v okolici Višnje gore mejila neposredno na Italijo. Upravno so bili vojaški poveljniki tudi civilni upravniki province in odgovorni neposredno cesarju oz. senatu. Civilna in vojaška oblast je bila v začetku popolnoma združena. To centralistično ureditev je nekoliko razbijala razdelitev province na mesta. Ta so bila organizirana po zgledu Rima. Načelovala sta jim dva dirumira ture dicundo, mestna sodnika, ki sta imela tudi sodno oblast in bi odgovarjala današnjim predsednikom okraja. Bila sta dva, kot sta bila dva konzula v Rimu. Pomagala pa sta jima v upravi dva edila, ki sta imela na skrbi trgovino, policijo in praktične potrebe, questor — blagajnik in člani mestnega sveta (ordo de curionum). Izvršni organi so bili voljeni vsako leto, mestni svetniki pa so bili dosmrtni. Oblast mestnih očetov je bila avtonomna, posebno pozneje, ko vsled noτραajnih težav Rima centralna oblast ni bila več tako trdna in je ni bilo več možno zaradi dezorganizacije brezhibno izvajati. Seveda pa je bil tudi ta avtonomistični in s tem tudi demokratični princip v rimski upravi prav v svoji demokraciji navzdol močno omejen, saj se je raztezal le na rimske državljane, rimsko dr-

žavljanstvo pa so imela le redka mesta, kolonije, omejenega tudi municipij. Ko so leta 212 dobili rimsko državljanstvo vsi svobodni državljani v imperiju, je ta nova pravica prišla predvsem do izraza tudi v večji udeležbi domačinov v rimski vojski in domači avtonomni upravi. Pot vojaške kariere je najhitreje vodila tudi brezimenjaka do najvišjih položajev, prav do cesarskega naslova, večje sodelovanje domačinov v domači upravi pa je arheološko najbolj otipljivo v vedno večjem prebijanju domačih elementov, ki jih lahko v ohranjenih spomenikih iz tega časa zasledimo. To prebijanje pa seveda pomeni le uveljavljanje, sprostitvev tega, kar je zatirano in podtalno še živelo, uveljavljanje ilirsko-keltske dediščine iz svobodnih časov.

To prebijanje pa seveda ni bilo politično. Na kako politično samostojnost ni mislil nihče več. Pot romanizacije je šla dalje, ilirski svet se je prebujal v rimskem nezavedno. Vsako politično uveljavljanje ilirov kot posameznikov je pomenilo prav romanizacijo, prestop v rimski svet, uveljavljanje osebnih ambicij. Če smo pri Ilirih občudovali navezanost na domačo zemljo, intimen odnos do nje, uveljavljanje vrednot, ki ga je ta intimni odnos dajal, je sedaj Ilir na našem ozemlju, posebno če je iskal poti navzgor, iztrgan iz tega okolja. Vojak iz Dolenjske so se sedaj borili po celum svetu. Koli vojske so jih emili, toda sedaj je bilo to vojskovanje le potreba, obrt, kvečjemu še iskranje osebnih ambicij brez prejšnjega notranjega vrednostnega odnosa. Dolenjske vojake srečamo sedaj na primer v Palestini, kjer pomagajo zatreti judovski upor, kot nam pove napis, ki je bil najden leta 1908 v Samariji. To borbo ilirskega vojaka iz Dolenjske v daljni Judeji navajam samo za

primer, ki nam jasno kaže kaj so Iliri s svojo samostojnostjo izgubili. Borbo na tujem je sedaj ilirsko-keltski bojevnik iz Dolenjske lahko občutil samo kot nepotreben zlo ali pa kot pot za svojo osebno kariero, domači ilirski skupnosti pa ta napor ni mogel ničesar dati.

TEHNIČNE IN GOSPODARKE PRIDOBITVE POD RIMLANI

Nezmišlelo bi pa bilo tajiti, da rimska okupacija ni pomenila tehnične napredka. Dolenjski je Rim dal vojaško moč in vzdrževanje miru in zavarovanje dežele na zunaj, ustvaril je red in dal ustavno ureditev, ki je bila dolgoletna in vsaj v času moči za podložnika znošna. Upostavil je denarni sistem in dal na razpolago sredstva za vse, kar spada h kulturnemu življenju, začeniši z dobrimi cestami.

Tudi v gospodarstvu se je čutil urejajoči poseg rimske oblasti. Gospodarski stroj Dolenjske se ni bistveno spremenil. Zivinoreja in poljedelstvo sta ostala glavni viri dohodkov. Rimljani so ju podpirali, saj so morale province čim bolj iz svojih sredstev vzdrževati tako mesta kot vojsko na svojem področju. Morebitne viške so izvažali v Italijo. Ta je vračala v zameno predvsem svoje monopolne produkte, olje in vino (sajenje vinskih trt je bilo do cesarja Proba prepovedano zaradi kapitalističnih težaj ilalskih trgovcev) in predvsem luksuzne predmete. Prebivalci so seveda morali plačevati davke, kmečki podložniki predvsem zemljiški davke, in v ta namen so davkarje vsako peto leto ponovno opravile natančen popis premoženja. Davke so odredjali po dohodkih, pri zemljiškem davku so čisto moderno upoštevali že tudi kakovost zemljišča. Ta

OKROGLE BODIČASTE

POLETNO VREME NA NOVOMEŠKEM KOPALISČU Hudirjevo si korajžen, Miho; tako mrzla voda, pa zmerom čepi v nji. »Ni korajžen. Ampak ta zločiev deč! Ce sem zunaj, sem naprej in naprej moker.«

STARA STVAR »Si bral, kaj piše TT o letetih kroznikih? Nazarensko, kakina novica!«

POSTNA ZVEZA »Veš kaj, Anica! Videla sem, ko si na stopnicah poljubila novega poštarja.«

»Oh, mami, dober prijatelj mi je poslal poljub po pošti, pa ga poštar ni mogel drugače izročiti.«

CE SOFER KIHA Motorist se pelje po cesti in zagleda pred seboj prav majhen avto, ki je vsake pol

minute poskočil pol metra nad cesto. Nekaj časa debelo gleda do poskakovanja, nato pa dohiti avto in zavpije soferju: »Vraga, kaj pa je vašemu vozilu?«

»Mojemu vozilu? Nič. Ampak jaz sem prehlajen pa kiham.«

Direktor in tajnica

ko vemo iz pisanih virov, da so v Panoniji, torej tudi na Dolenjskem, bila v drugem stoletju zemljišča razdeljena na 5 kategorij: prvovrstne njive (arvum primum), drugovrstne njive (arvum secundum), travnike (pratun), gozd z žolodom (silva glandifera) in običajen gozd za pašo (silva vulgaris pascuca). V urejenih razmerah davki niso pomenili pretiranih bremen, pozneje pa se je položaj precej spremenil in znano je, da so takrat uradniki v mestih, ki so bili zadolženi s pobiranjem davkov, morali sami s svojim osebnim premoženjem jamčiti, da je država dobila zahtevane dajatve. To je pomenilo seveda splošen beg iz upravnih služb in s tem tudi dezorganizacijo uprave.

NEVIODUNUM — DRNOVO — UPRAVNO SREDIŠČE DOLENJSKE

V okviru province Panonije Superior je spadala Dolenjska pod mestno okrožje mesta Nevioudunum (današnje Drnovo). Teritorialno je Nevioudunum obsegal vsa Dolenjska na zahodu do Višnje gore, kjer je mestno področje mejilo na Emono, proti severu je mejila Sava na provinco Noricum, oz. celjsko mestno okrožje, manj pa je znana meja proti vzhodu, kjer je Nevioudunum mejil na Siscio — Sisak.